

hető, miszerint a szervezés teljes végrehajtása után az avatott és erélyes vezetésnek alárendelt tisztviselők föladatuk megoldásához kiváló szakértelemmel és kitartó szorgalommal látván: mielőbb elkészítendik az erdőrendezés azon munkálatait, melyek nélkül rövid időre számított rablógazdaság igen — de tartós előnyöket biztosító s így kincstári erdőkben egyedül jogosult okszerű kezelés nem képzelhető. —

A feketefenyű (*Pinus austriaca*) mivélésének és terjesztésének hasznairól.

Dr. Heyer után Székely Mihály.

Kevés fanem van, melynek nagyobb mérvű mivélése oly sokoldalú haszonnal lenne egybekötve, mint a menyinyit a feketefenyű tenyészése és terjesztése nyújt.

Jelentékeny hasznai mellett különösen elégülékenysége, érzéketlensége, és gyors növése által tűnik ki; eddigi tapasztalatok szerint 3000 láb tengerszintfeletti magasságban még ép oly jól díszlik mint a lapályokon, sőt örömmel telepszik meg a legszárazabb helyeken, s a kiaszott, köves, homokos, kavicsos, mint szintén a sekély alpesi-mész és dolomit-talajon egyformán tenyészik.

Különös tulajdonságainak egyike abban áll, hogy tűinek bő hullatásával a talajt javítja, és így nemesebb fanemek tenyésztésére, sőt jobboldalmazóbb mezőgazdasági mivélésre is alkalmassá teszi. Termőhelyi elégülékenysége oly feltűnő, hogy a sekély, csupa omladványból álló, elpusztított, kimerült, páfrányfélékkel itt-ott alig benőtt talajon, sőt a majdnem csupasz sziklán és köven, a hol csak gyökereit a hasadékokba és üregekbe beerőszakolni és így megfogódzni képes, még mindig jól növekszik.

A fénybehatást és szabadállást még fiatal korában is szereti, míg a hosszas beárnyékolást éppen nem örömet türi el. Innen magyarázható meg egyszersmind fagy- és forróság iránti kevésbé érzékeny természete, mely, ehez járulván termőhelyi elégülékenysége, különö-

sen alkalmassá teszi a száraz, védtelen, sovány- és sekély talaju lejtők és elpusztított, kimerült talaj beerdősítésére.

Első éveiben nagyon gyorsan növekedvén, csakhamar túlteszi magát az elnyomatás veszélyein melyekkel a fiatal fanövényeknek füvekkel és gyomokkal szemben oly gyakran kell küzdeniök.

Már azon körülmény, miszerint a feketefenyű tulajdonképi tenyészeti helye a sovány sekély talaj, odamutat, hogy nagyon terjedelmes gyökerekkel kell birnia, melyek szükség esetében messze kinyulva a sziklarepedékekbe is befurakoznak, miről gyakran valóban bámulattal győződhetni meg. Szilárd gyökérzete bátran daczol a szélvészekkel, melyeknek hevesebb rohamai habár derékban kettétörnék is, de gyökerestől kinem dönthetik.

A feketefenyű — jó talajon — egyenes, kúpalaku növést mutat, míg ellenben sovány, sekély talajon törzse inkább megközelíti a henger alakot (völkholzig) terjedelmes és fön szélesen kiterjesztett koronával.

A hol tökéletesen szabadállásban fejlődhetik ki, rendkívül elágazik; alsó ágai kissé földfelé csüngve, végük ismét fölirányul, mi által a fa koronája egészben tekintve tojásdad alakot mutat. Túvel tömötten benőtt gazdag ágazatával a talajt erőteljesen beárnyékolja, mintegy beborítja, miáltal annak üdesége és termékenysége megóva, sőt fokozva lesz, minthogy gazdag tühullatásával egyszersmind tetemes anyagot nyújt korhany (humus) képződésre.

A feketefenyű jó talajon tekintélyes fává fejlődik, 10—15 éves korában már 8—20 lábnyi magasságot elér és 2—3 hüvelyk átmérővel bir. 30 éves korában nem ritkán már 35—40 láb magas, 4—6 hüvelyk átmérővel. 70—80 éves korában 1½—2 láb vastag és 50—60 láb magas, mely korral megfelelő helyen egyszersmind leggyorsabb magassági növekvését és legnagyobb tömeg-gyapodását is eléri. Sűrű zárlatban növe törzse teltalakját (Völkholzigfeit) illetőleg az erdefenyű (*Pinus sylvestris*) után áll. Ellenben igen sekély vagy sovány talajon, hol magassági növekvése meg van szorítva, teltebb alaku lesz és koronáját szélesen kiterjeszti.

A feketefenyű a fönnebbieket szerint 70—80 éves korában legnagyobb

haszonnal vágható (gazdasági vághatóság), azonban — mindig csökkenő vastagsági növekvés mellett, 2—300 évig is él.

Termékenységét illetőleg az erdeifenyővel csaknem egyenlőnek mondható. Nem ritkán található 15 éves termőképes feketefenyőket. Május végével virágozik s tobzai csak a következő év október havában érnek, melyekből az erre következő legközelebbi tavaszkor — áprilisben — kirepül a szárnyas mag, mely majdnem másfél akkora mint az erdeifenyő magva.

E mag a csiraképességet illetőleg minden más tüvelű magvát felülmulja, s kedvező helyre és körülmények között elvetve már 14 napra csirázik. Sőt a gyantázott fákról szedett magvakon is csak az első években vehetni észre a csirképességnek némi gyengülését.

A feketefenyő mint tűzifa a jelesebbek közé számítható; sűrű ágazatából az alsóbbak leszáradván, már 15—20 éves korában tetemes tüzelő anyagot nyújt. Fájának és szénének tűzereje az erdeifenyővel egyenlő.

Mint épületfa a vörösfenyővel (*Pinus larix*) versenyez, miután légköri változásoknak kitéve is igen soká eltart, folytonos nedves helyen pedig — hasonlólag ahhoz — csaknem elnem korhadónak mondható. Hosszú egyenes épületfát nem ad ugyan, sőt fűrész- vagy metszvényfát is ritkán nyerhetni belőle, ellenben igen hasznos apróbb szerszám-, keret- és épületfát, mint szintén értékes bánya- és vízipítészeti fát szolgáltat.

Jelentékeny hasznai között megemlítendő továbbá gazdag gyantatartalma, mely tekintetben minden más fát felülmul. 70—80 éves törzsekből évenként — átlag vége — 7—10 font gyantát nyerhetni, és ez ipazüzlet 12—18 éven át folytatható.

Szenítése alkalmával igen sok kátrányt és faeczetet szolgáltat, és a gyantának szurokká való átdolgozásánál fennmaradó salakból a legfinomabb festőkorom (Kienruß) nyeretik.

Jókorá nagyságu és számtalan tűi által, melyek nagy mennyiségben szoktak hullani és ismét gyorsan megújulnak, alkalmat nyújt, hogy ott, hol a talajjavításra tekintettel lennünk nem kell, már 30—40 éves állatokban tetemes mennyiségű lombalmot nyerhetünk.

Tüvel gazdagon ellátott terjedelmes ágazata lehetővé teszi, úgy a

különböző állabokban levő, mint az egyes magános fák alsó ágainak lenyessége által, a zöld lombalom nyerhetését. Mint szintén oly vidékeken, hol az alomnak nagy értéke van, annak nyérése végett a feketefenyűt, gyors növése-nél fogva, erdőszéleken, mesgyéken, mezők-, ligetek-, rétek s a t. beszegélyezésére, helyenként és sorokban nagy előnnyel tenyészthetni, hogy aztán 15—20 éves korában, lombos ágainak felhasználása végett, letaroltassék, mire, önként értetődik, hogy mesterséges ujbolításnak kell következnie.

Tapasztalás szerint a feketefenyűről nyert mindkét nemű alomnak, mérszartalmu szántóföldekre alkalmazva, igen jó és sokáig tartó hatása van.

Tenyésztésének legfőbb haszna azonban abban áll, hogy elégülékenysége-, érzéketlensége- és gyors növése mellett, sajátos gyökérzete, a talaj minősége szerint, úgy szélesen kiterjeszkedni, mint pedig abba mélyen behatni képes, továbbá szabadon kifejlődve, buja lombozatu vastag ágazatával a zordon légköri befolyások ellen mint erdő- és mezőgazdasági védfa szolgál, mint szintén tűnek már fönnebb említett nagy mennyiségű hullatásával és erős beárnyékolásával a legrosszabb talajt is hathatósan javítani képes.

Mindezen tulajdonságokkal az erdeifenyű vagy épen nem, vagy pedig csak jóval csekélyebb mértékben bír. Sorok- és csoportokban vagy részletenként a széleken, mesgyéken; mezők, szántók, rétek beszegélyezésére tenyésztve, védi azokat zordon szelek és hófúvások ellen; száraz legelőkön enyhe árnyat nyújt embernek és állatnak; hegységek kitett oldalain, zárt állásban nevelve, mint védpalást szolgál; a tenyésztésre kedvezőtlen helyi viszonyok között mint előnövény tenyésztethetik, hogy később annak oltalma alatt vagy vele elegyesen nemesebb fanemeket lehessen tenyészteni; kiaszott, száraz lejtőkön, csupasz talajszegény magaslatokon, sovány, köves, kavicsos, alomgyűjtés által kimerült talajon a legalkalmasabb és néha az egyedüli fanem, mely a nevezett fekvésű és minőségű talajon még felvergődik és tenyészik s tühullatásával és beárnyékolásával azt még a legrosszabb fanemek tenyésztésére, sőt jövedelmezőbb mezőgazdasági mivélésre is alkalmassá teszi.

Ily sok odalu hasznai mellett annak hazai tenyésztése érdekét alig ingathatná meg kétség, sőtinkább teljesen elesmérendő, hogy a feketefenyűnek hazánk, e végre alkalmas helyein való tenyésztése és terjesztése teljes figyelmet és méltánylást érdemel.

Mіндеzen előnyei daczára nevezett fanem elterjedése nagyon korlátozott, s egyedül ausztria némely vidékeire, az alsó bécsierdőkre, krajna-, dalmatia- és illyria néhány erdőségeire szorítkozik. Említett helyeken részint tiszta állabokban, részint az erdeifenyűvel, lúczfenyűvel és bikkkel elegyesen fordul elő.

Az újabb kor némely botanikusai hajlandók a *Pinus nigricans*- és *Pinus maritima*-t (tengerparti fenyű) egy és ugyanazon fajnak tekinteni.

Eltekintve az egész növés és ágazat lényegesen különböző alakjától, a *Pinus maritima*-nak sokkal hosszabb és nagyobb tobzai is már eléggé igazolják a két faj közötti különbséget, minthogy a *Pinus nigricans* tobza kúpalaku, alól kikerekített, alig 2—3 hüvelyk hosszú. (Inkább hasonlít a *Pinus corsicához*).

— Szerző több helyet említ, hol a feketefenyű tenyésztésére kísérletek tétettek, még pedig igen szép eredménnyel. Különösen magas, sziklás kopárlatok-, sekély, száraz, köves, kimerült talaj beerdősítésére; továbbá erdők, mezők, szántók, rétek beszegélyezésére és mesgyékre; végre mint talajjavító előnövény és védfa egyaránt megbecsülhetetlen. —

Elégülékenysége-, légköri befolyások iránti érzéketlen természetese és gyors növése következtében tenyésztése úgy vetés-, valamint ültetés által igen könnyű és biztos.

A feketefenyűnek, sovány, kimerült, gyommal-, füvel benőtt helyeken való megtelepítésére ajánlatosabb az ültetés, mely mód, e fanemnek határszéleken, mesgyéken sat, való egyenkénti, soros és csoportos tenyésztésénél is leginkább czélhoz vezet. Ezenkívül azonban, ha a talaj a vetés befogadására alkalmas, vagy ha csekély költséggel, pászták, barázdák, vagy hantlemezek fölnyesése által előkészíthetetik, a vetés is maga helyén van. Hogy az ültetéshez szükséges ültőnczöket előállíthassuk, avégre kertalakulag elkészített vetényágyakban kell azokat előre nevelni, melyekbe a magot tavasszal (áprilisben) barázdasorokban vet-

ve, jó földdel könnyedén betakarjuk. Egy négyzetöltre 2 lat mag számitandó.

A növénykéek második, harmadik, legföllebb negyedik évben a vetény-
ágyakból ásóval kiszedetnek, s a földet lerázva, gyökereiket elválaszt-
juk egymástól, mire gumó nélkül 4—6 lábnyi távolságu kötésben
rendeltetésök helyére kiültetjük.

Biztosabb az ültetés a lapos feszítő ásóval, mely módon apróbb há-
rom-, négy-, öt éves növénykéeket bokrostul gumóval együtt kiemelni és
szintugy elültetni lehet.

A feketefenyűt, miként az erdei- és lúczyenyűt, nagyobb gumók-
kal — ha t. i. a föld összetartó — 2—3 egész 5 láb magas korában is jó
sikerrrel lehet ültetni, mely mivelési mód az egyenkénti, soros és cso-
portos tenyésztésnél, mezök széleín és legelőhelyeken fökint leghelye-
sebben alkalmaztatik.

Ha teljvetést alkalmazhatunk, akkor egy holdra 23—25 font szár-
nyalt magvat számitadni; pásztás- és foltos vetésnél 10—13 font elegendő.

A feketefenyű vetésnél nem szabad felednünk a magvat begereb-
lyélni és földdel könnyedén betakarni, mert különben a madarak könny-
nyen reá találnak és fölszedik.

Az Országos Erdészeti-egyesület 1868. évi márczius 3-kán tartott választmányi ülésének jegyzőkönyve.

Elnökölt: Lónyai Gábor, jelen voltak: Divald Adolf, Giller
János, Inkey József, Prindl András választmányi tagok
és Bedő Albert titkár.

I. Az egyesület elnöke ez ülésben betegsége miatt nem vehetvén részt,
a választmány tagjai egyetértő kívánatára Lónyai Gábor úr elnököl.

II. A mult választmányi ülésről szerkesztett jegyzőkönyv felolvas-
tatván az annak értelmében tett intézkedések tudomásul vétetnek.

III. A mult közgyűlés határozata folytán a közgazdasági ministe-
riumhoz felterjesztett egyleti ügyrend említett ministerium által jóváha-